

Dosya:
ANKARA

"Ankara Keçisi ve İnsan Psikolojisi Üzerine Bir Halk Hikâyesi" CİBA

Yahya AKYÜZ

1 983 yılı Nisan ayında Ayaş'ın Tiske (Gökçebağ) köyünde çok cıba ölmüştü. Bunu duyduğumuzda, aslen Ilıca köylü olan kayın pederim Hacı Mustafa Güler (1917-1992) ve kayın validem Fatma Güler, köy hayatı ile ilgili engin tecrübelerinin ürünü olan bazı bilgiler verdiler. Bu bilgileri o tarihte kendi ifadeleri ile derlemiştim. Ayaş'ın tiftik keçileri ve halk bilimi ile, insan psikolojisi ile ilgili bulunan, ayrıca Ayaş ağzından bazı örnekler içeren bu derlememi, çizdiğim bir resimle beraber aşağıda sunuyorum.

Tiftik keçileri Nisan ayında kırkılınan kırkılır. Kırkılan keçilere cıba denir. "Cıba çobanı sürü değil bulut güder" derler. Yani çoban, hava değişmelerini, yağmuru gözler durur. Cıba çobanları yağmurun yağacağını çok iyi sezerler. Bu konuda tecrübelidirler. Bunu, cıbaların kuyruk hareketlerinden anlarılarmış.

Yağmur cıbalar için çok tehlikelidir. Çünkü onları ıslatır ve üşütüp öldürür. Bu nedenle cıba çobanları sürülerini kırlarda ağıl kenarlarından pek uzaklaştırmazlar. Çobanlar, ağılları yanlar durur.

Ötten yağmur gelince, cıbalar başlarını öne eğip birbirinin peşi sıra, en yakın ağıla doğru at gibi koşarlar. 100 davarın girebileceği yere 500 cıba sokuşur. Hararet çok artar, duman dikilekalır. Birbirlerine iyice sokulurlar ve kendi sıcaklıkları ile, ıslanmış çıplak derilerini kuruturlar.

Yakında kapalı bir ağıl yok da bir koyun sürüsü varsa, cıbalar koşup onların altlarına girerler ve daha çok ıslanmaktan kurtulurlar. Koyunların sıcaklığı ile derilerini kuruturlar. Çünkü o sırada koyunların yünleri henüz kırılmamıştır. Koyunlar gündönümünde (21 Haziran) kırılır.

Cıbalar altlarına sokulunca, koyunlar sorarmış:

-"Kim o, ayağımıza dolaşanlar?"

Cıbalar, daha da büzülüp, seslerini incelterek:

-"Cıba kulları!" derlermiş.

Biraz zaman geçince, cıbalar kumaşlar (kılları çoğalır). Artık yağmurdan korkmazlar.

21 Haziran gündönümüne kadar ayrı yayılan cıbaları, o tarihte koyun davarına katarlar. Artık beraber güdülürler.

Yazın, öğle sıcağında koyunlar aşağıda yatarken, keçiler kırmalara (taşlık yerlere) çıkar,

oraları ayakları ile eşip düzeltir ve serin toprak bulup yatarlar. Kendilerine yatacak yer hazırlarken aşağıdaki koyunların üzerine taş düşürürler.

Koyunlar yine sorarmış:

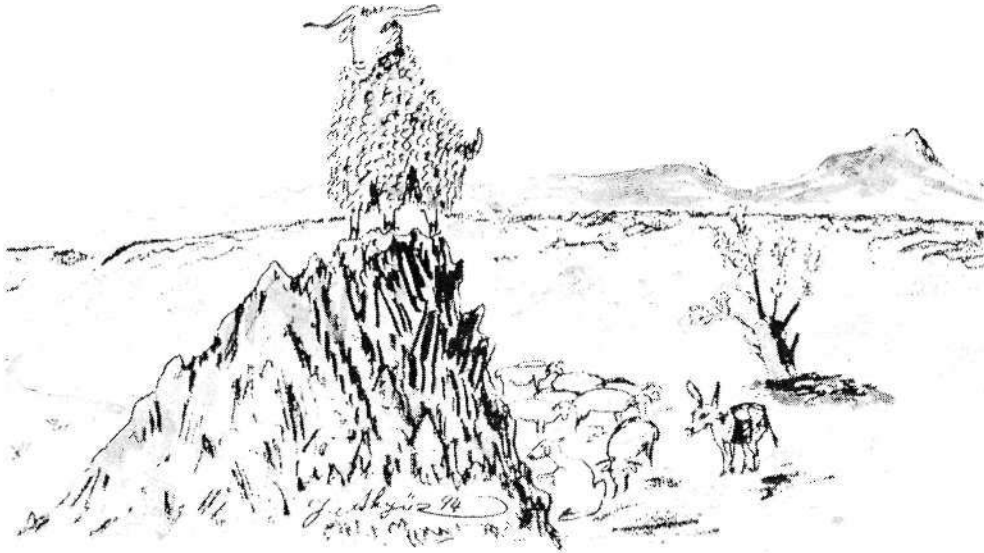
-"Kim o üstümüze taş atanlar?"

Keçiler seslerini kalınlaştırıp:

-"Keçi beyleri!" derlermiş.

İnsanlar arasında da "cıba"lar vardır.

Bunların eline güç ve yetki geçince "keçi beyi" geçinirler...

Keçi Beyi ve arkada Ayaş Ilıca Köyden görüldüğü şekliyle, Güdül Sivrisi